

Експертні безпекові дебати “Prism Security Debates”

Позиційний документ

«УКРАЇНА - ОБСЄ: БЕЗПЕКОВІ ПИТАННЯ ТА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ»

Лютий 2016

Головування України в Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) у 2013 році не сприяло посиленню ролі України в безпековій сфері як через окремі помилки, припущені під час головування, нерішучість по певним напрямкам, так і через початок «Євромайдану» в останні місяці головування, що нівелювало попередні досягнення. Вже в 2014 році ОБСЄ стала однією з основних міжнародних інституцій для вирішення окремих питань конфлікту на території України. Однак, українська криза призвела до ширшої кризи європейської безпеки, яка базувалася на основі положень та домовленостей Гельсінського заключного акту 1975 року, принципів, на яких була заснована ОБСЄ. Сприяння вирішенню питань української кризи - не тільки черговий тест на дієвість та ефективність Організації, а й всієї системи міжнародних відносин в Європі та принципів міжнародного права.

Історія та стан питання

Незважаючи на активне співробітництво в рамках ОБСЄ та використання наявних механізмів в усіх трьох напрямках її діяльності, фактично ця організація випадає з формально закріпленого стратегічного бачення зовнішньої політики України. Лише Стратегія національної безпеки України має звернення до Організації, поряд із Радою Європи як інструменту «створення ефективної системи взаємодії у Центральній та Східній Європі з метою забезпечення безпеки та стабільності». Якщо безпековий та гуманітарний виміри співпраці в рамках ОБСЄ знаходять опосередковане згадування в інших стратегічних документах, то економіко-екологічний вимір фактично випадає з порядку денного.

Певним чином цьому сприяла маргіналізація ролі ОБСЄ у вирішенні кризових ситуацій в Європі на початку 2000-х рр. Провідні держави надавали перевагу обговоренню та вирішенню проблем у тих форматах, де вони мали сильніші переговорні позиції, ніж у форматах, наданих ОБСЄ.

Наслідком такого ігнорування з боку провідних центрів сили стало фокусування ОБСЄ на другорядних для європейської безпеки питаннях, а також концентрація діяльності в третьому – гуманітарному - вимірі. Пострадянський простір залишався одним з небагатьох, де ОБСЄ все ще мала провідні позиції у питаннях безпеки та врегулювання конфліктів, хоча й демонструвала значно нижчий рівень ефективності, ніж очіувалося.

Вважається, що ОБСЄ має значний досвід у врегулюванні конфліктів та управлінні ними. Особливо це стосується т.зв. «заморожених» конфліктів на європейському континенті. Однак досвід кожного конфлікту впливає на діяльність організації та її інституцій, представлених в Україні сьогодні, оскільки, попри серйозні досягнення в окремих напрямках, негативний досвід роботи в деяких регіонах, а також наслідки втручання окремих країн-учасниць, змушує остерігатися повторення минулих невдач.

Останні роки в чотирьох основних конфліктах на пострадянському просторі ОБСЄ демонструвала різні рівні залучення. Найнижчий рівень спостерігався в Грузії, особливо після блокування Російською Федерацією рішення щодо продовження мандату місії наприкінці 2008 року, після російсько-грузинського конфлікту серпня 2008. Це призвело до фактичної втрати ваги у сфері врегулювання конфліктів на Південному Кавказі.

У Нагорному Карабаху ОБСЄ де-факто виявилася єдиним посередником і миробудівником на перших етапах розвитку конфлікту. Мінська група, яка була створена у 1994 році внаслідок Мінського процесу, стала тимчасовим форматом, який закріпився на роки, але не виправдав себе на 100%. З самого початку ОБСЄ не змогла мобілізувати достатньо дипломатичних та політичних механізмів для підтримки угоди про припинення вогню; через нестачу досвіду в такого типу конфліктах і солідарності країн-учасниць, що в поєднанні з регіональними амбіціями окремих країн призводило до ослаблення рівня залучення.

Придністровський конфлікт був ключовим питанням для регіональної та безпекової політики, зокрема, України, так і для активного залучення ОБСЄ у мирний процес. Обидві сторони мають статус офіційних посередників у врегулюванні Придністровського конфлікту. Поновлення регулярних переговорів у форматі 5+2, прогрес у вирішенні низки «технічних» питань та заходів зміцнення довіри, сприяння збоку Місії ОБСЄ у Молдові проведенню прямих переговорів між Кишинівом і Тирасполем дозволяло стверджувати, що саме ця організація досягла найбільшого успіху у врегулювання відносин між двома конфліктуючими сторонами.

Держави, на території яких розгорталися конфлікти, вважали Україну не тільки миролюбним і неупередженим партнером, зацікавленим у стабільності в регіоні, а й адекватним «співрозмовником», якому зрозумілі проблеми посткомуністичних держав, та який найменш зацікавлений у висуванні територіальних претензій чи претензій іншого характеру до конфліктуючих сторін. Це давало змогу час від часу виступати з мирними ініціативами із

врегулювання конфліктів, або виступати із спільною позицією (наприклад, в рамках ГУАМ) в рамках інших міжнародних організацій.

Конфлікт на Сході України призвів до розгортання відповідної діяльності Організації на території України. 14 квітня 2014 року у Відні було підписано Меморандум про взаємопорозуміння між Урядом України та ОБСЄ про розміщення спеціальної моніторингової місії ОБСЄ, який відповідає поточним інтересам України. Значення ОБСЄ як однієї з провідних інституцій, покликаних впроваджувати моніторинг виконання комплексу заходів в рамках Мінських домовленостей, на сьогодні визнано усіма задіяними сторонами. Після підписання досягнутих домовленостей між Президентами України, Німеччини, Франції та Росії 12 лютого 2015р. СММ ОБСЄ повинна здійснювати моніторинг за дотриманням режиму припинення вогню, відведенням важкого озброєння та встановлення сталого моніторингу ділянки українсько-російського державного кордону, на разі непідконтрольного Україні.

Фактично в Україні діє декілька типів операційної активності організації: Офіс координатора проектів ОБСЄ в Україні, Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні та Місія спостерігачів ОБСЄ на двох російських пунктах пропуску «Гуково» і «Донецьк». Хоча остання формально розташована на території Російської Федерації, її діяльність спрямована «на сприяння ефективному контролю російсько-українського кордону... зниженню напруги, а також зміцненню стабільності і безпеки»¹. Впродовж 2015р. продовжувалась активна співпраця України з інституціями ОБСЄ для реалізації комплексного підходу із забезпечення безпеки. Показником активної роботи Міністерства закордонних справ і, зокрема, Постійного представництва України при міжнародних організаціях у Відні, є продовження мандату Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ до 31.03.2017р. попри спроби Представництва Російської Федерації звузити мандат місії. Співробітництво зі спецпредставником ОБСЄ реалізовується в складі Тристоронньої контактної групи щодо спільних кроків, спрямованих на імплементацію Мирного плану Президента України Петра Порошенка та ініціатив президента Росії Володимира Путіна. Одним із вагомих результатів взаємодії України зі структурами ОБСЄ (в форматі Тристоронньої Контактної Групи) є часткове припинення вогню і дії комплексу заходів із виконання Мінських домовленостей з 15.02.2015р. Попри серйозні порушення режиму припинення вогню, відсутності контролю за українсько-російським кордоном з боку України, порушення домовленостей щодо відведення важкого озброєння з боку ДНР/ЛНР, що впродовж 2015р. фіксувала у звітах Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ, а також недосконалість інституційної і соціальної бази для виконання всіх пунктів Мінських домовленостей, послідовне співробітництво з мирного врегулювання і залучення до нього більшості структур ОБСЄ дозволяє високо оцінювати рівень взаємодії.

¹Місія спостерігачів ОБСЄ: Факти <http://www.osce.org/uk/om/122840?download=true>

Однак, окрім питань безпосередньо пов'язаних із вирішенням конфліктів, Україна та ОБСЄ завжди мали високий рівень співробітництва й у питаннях контролю над озброєнням та ядерного нерозповсюдження. Ці проблеми активізувалися в останні два роки, зокрема, через милітаризацію Кримського півострова, неконтрольовані поставки озброєнь на територію ОРДЛО та ін., тому вимагають нового поштовху для обговорення та прийняття відповідних мір.

В контексті «простору безпеки» ОБСЄ основною проблемою політико-нормативного плану в площині роззброєння та контролю над озброєннями залишається питання Договору про звичайні збройні сили в Європі (ДЗЗСЄ). Призупинивши чинність Договору у 2007 році, формально Росія усунулась від виконання вимог щодо обмеження озброєнь сил морської піхоти та авіації Чорноморського флоту РФ, розташованих в Криму. Нормативно ці параметри були обумовлені двосторонніми угодами між Москвою та Києвом, відповідно до яких українська сторона могла обмежити ці квоти. Однак, ще до анексії Криму існувала проблема інспектування військових об'єктів Чорноморського флоту РФ в Криму. Після анексії Криму та початку активної милітаризації півострова актуальність ДЗЗСЄ зростає.

Виклики та загрози

Вирішення української кризи є не тільки викликом українській безпеці та її суверенітету, а й викликом європейської системи безпеки, символом якої є ОБСЄ. Фактично від модальностей управління та врегулювання українським конфліктом залежать і питання подальшої ефективності організації, її функціонування, релятивності угод, підписаних в її рамках та принципів Гельсінського заключного акту.

Беручи до уваги, що робота над помилками щодо участі у врегулюванні інших конфліктів на пострадянському просторі фактично не була зроблена, а конфлікт на Сході України ще не перейшов у стан замороженого, одним із основних викликів для подальшого співробітництва України та ОБСЄ, та діяльності останньої на території України є відсутність гнучкості та можливість блокування будь-яких ініціатив через принцип консенсусу у прийнятті рішень. Невизнання РФ у якості країни-агресора фактично обмежує діяльність ОБСЄ, оскільки неможливо скористатися принципом «консенсус мінус 1», за яким свого часу Сербія залишилась без права голосу під час конфліктів в колишній Югославії, і, відповідно, не мала можливості блокувати рішення Організації.

Продовження мандату Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ до 31.03.2017 р. дозволяє здійснювати моніторинг виконання Мінських домовленостей в умовах конфлікту на Сході України та окупації Криму. Попри це, відсутність доступу моніторів місії до населених пунктів, контрольованих ДНР/ЛНР, а також безперешкодного доступу до всіх ділянок українсько-російського кордону з метою моніторингу дотримання припинення вогню істотно ускладнює виконання мандату. Крім того, серйозною проблемою у сфері безпеки залишаються питання розмінування на окремих ділянках окупованих територій.

Надзвичайної актуальності для подолання порушення прав людини набуває доступ моніторів СММ ОБСЄ до місць утримання незаконно ув'язнених осіб, утримуваних як в межах ОРДЛО, так і на території Російської Федерації (станом на 19.02.2016р.– 137 осіб, з яких 60 – цивільні особи, включаючи журналістів та волонтерів²) що є предметом роботи гуманітарної підгрупи Тристоронньої контактної групи.

Мандат місії спостерігачів ОБСЄ на російських пунктах пропуску російсько-українського кордону в населених пунктах «Донецьк» та «Гуково» було продовжено до 30.04. 2016р., однак обмеженням є те, що мандат місії розповсюджується лише на 2 пропускні пункти на території Російської Федерації, в той час як інші ділянки кордону є непідконтрольними, що дозволяє вільне пересування озброєння та інших видів ресурсної підтримки терористичним групам на непідконтрольній території України.

Серйозні занепокоєння у сфері безпеки викликають перспективи проведення виборів до т.зв. місцевих рад на території ОРДЛО. Попри наявність вказаного пункту в Мінських домовленостях, на разі його імплементація не є можливою через низку причин. Так, на окупованих територіях неможливо провести вибори на підставі українського законодавства щодо місцевих виборів під моніторингом БДІПЛ. Зокрема, підставами для серйозних загроз у сфері безпеки є неможливість діяльності місцевих осередків політичних партій; відсутність українських ЗМІ і відсутність доступу українських журналістів для висвітлення виборчого процесу; неможливість повноцінного адміністрування виборчого процесу, утворення дільничних та територіальних виборчих комісій; відсутність можливостей для проведення агітації без загроз особистій та суспільній безпеці. Проведення таких виборів без стабілізації безпекової ситуації із порушенням Мінських домовленостей несе ризики ескалації конфлікту.

Як підкреслили члени Панелі поважних осіб ОБСЄ, які відповідно до мандату, наданому Тройкою ОБСЄ у грудні 2014 року підготували Доповідь «Європейська безпека як спільний проект» (листопад 2015р.), «на сьогодні нелегальна анексія Криму значною мірою зруйнувала ідею кооперативної безпеки в Європі. Доки це не буде вирішено, важко уявити повернення до ідеї європейської безпеки як спільного проекту».³ Попри дещо філософський характер висловлювання, воно є квінтесенцією існуючих ризиків. Одна подія і неможливість адекватної відповіді фактично руйнують систему, яка була створена під час найбільшої світової конфронтації і допомагала зберегти як баланс у взаємовідносинах, так і фактично започатковувала правила гри, на які всі учасники погодились.

Крім безпосередніх викликів та загроз, які пов'язані з продовженням конфлікту на Сході України, необхідно зазначити наступне: фактичне ігнорування питання анексії Криму з боку країн-

²http://gazeta.zn.ua/internal/hudshaya-forma-rabstva-_html

³FinalReportandRecommendationsofthePanelofEminentPersonsonEuropeanSecurityas a Common Project. November 2015. <http://www.osce.org/networks/205846?download=true>

учасниць та головувань в рамках ОБСЄ (навмисне або через зосередженість на Сході України), може призвести до повного нівелювання та маргіналізації фундаментальних принципів, які закладені у Гельсінському заключному акті, і сформували сучасну систему міжнародних відносин. Процеси «Корфу» та «Гельсінкі +40», метою яких був перегляд цієї системи, зокрема через нові виклики безпеки та зміни на мапі Європи, ніколи не заперечували принципи державного суверенітету держав та неможливості втручання у їх справи. Відсутність закріпленої дефініції «агресії», хоча б в описовій формі як в резолюції ГА ООН, не дає можливості встановити превентивні заходи для запобігання блокуванню власних рішень.

Окремим ризиком є зосередження ОБСЄ на класичних викликах безпеці, як військового, так і гуманітарного характеру, та менш гнучке реагування, на відміну від НАТО та ЄС, на нові виклики, зокрема, в сфері інформаційної безпеки та пропаганди. Попри те, що свобода медіа та права журналістів є важливою складовою діяльності Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ, організація виявилася неспроможною у боротьбі з пропагандою, інформаційними маніпуляціями, порушеннями принципів журналістської етики, які стали вагомими інструментами сучасної безпекової конфронтації.

Не варто забувати і про відсутність в ОБСЄ правосуб'єктності, оскільки з точки зору міжнародного права вона не є міжнародною організацією, а отже має певні обмеження, що впливають на ефективність її функціонування. Крім того, її базові документи не є юридично зобов'язуючими, оскільки не передбачають покарання за невиконання чи порушення. Саме тому традиційно використовується поняття «принципи», а не норми, коли йдеться про Гельсінський акт та Паризьку Хартію нової Європи 1990. Крім того, істотним обмеженням є відсутність формальної правової Угоди між країнами-учасницями щодо діяльності організації.

Окремої уваги заслуговують і ризики, пов'язані із невиконанням Україною своїх зобов'язань в інших сферах. Як офіційний гарант безпеки та учасник переговорів у форматі «5+2» щодо Придністровського врегулювання, Україна до останнього часу відіграла значну роль в цьому процесі. Відсутність протягом 10 місяців (з квітня 2015) Спеціального представника України з питань придністровського врегулювання негативно вплинула на рівень залучення у форматі «5+2» та діяльність України з питань придністровського врегулювання, що викликало занепокоєння деяких партнерів. Зосереджуючись лише на власних проблемах, Україна втрачає не тільки міжнародні позиції, а й підтримку тих країн, які мають проблеми схожого характеру і могли б виступити партнерами у просуванні окремих резолюцій ОБСЄ, важливих для врегулювання конфлікту на непідконтрольних територіях України.

Перспективи співробітництва між ОБСЄ та Україною

У коротко- та середньостроковій перспективі істотного значення набуває залучення України до імплементації пріоритетів, сформульованих Німецьким головуванням на 2016р. і втілення їх в конкретні проекти на низовому рівні. Основним слоганом німецького головування стало

«Поновлюючи діалог, відбудовуючи довіру, відновлюючи безпеку» (Renewing dialogue, rebuilding trust, restoring security). Так, більшість пріоритетів німецького головування зосереджується на врегулюванні кризи на території України або її наслідків. Не в останню чергу це пов'язано із активним залученням Берліну до Мінського процесу, а також (у попередні роки) до неформальних і формальних мирних ініціатив із придністровського врегулювання. Саме тому 2016 рік може стати важливим етапом у подальшому розвитку відносин України та ОБСЄ та ширшого залучення організації до врегулювання конфлікту на Сході України.

Першим пріоритетом Німецького головування є наголос на управлінні кризами та конфліктами на території ОБСЄ⁴. В першу чергу це стосується конфлікту в і навколо України. Однак, Німеччина планує зосередитися і на інших затяжних конфліктах, зокрема, підтримуючи Мінський процес по Нагорному Карабаху, просуваючи Женевські переговори щодо конфлікту в Грузії, та особливо сприяючи переговорам «5+2» щодо придністровського врегулювання. Питання придністровського врегулювання є одним з ключових на кожній щорічній зустрічі ОБСЄ, та з певною періодичністю, країна, яка головує в ОБСЄ, представляє нові ініціативи щодо мирного врегулювання конфлікту. В цьому контексті Україні вкрай важливо повернутися в придністровський мирний процес, оскільки напередодні Німецького головування в неофіційних бесідах вже лунали питання залучених німецьких дипломатів щодо відсутності української позиції, що сприймається як негативна тенденція і можлива контрадикція мирному процесу.

Другим пріоритетом є посилення спроможностей ОБСЄ під час всього циклу конфлікту. Відповідно до офіційно заявлених пріоритетів Німецького головування, «ОБСЄ довело в Україні, що може реагувати швидко на критичний розвиток подій. Однак криза довела негайну потребу посилити спроможності ОБСЄ під час всього циклу конфлікту (раннє попередження, превентивні заходи, управління кризою та постконфліктне відновлення)⁵. В даному випадку існують широкі можливості для співробітництва, оскільки «домашнє завдання» структури ОБСЄ виконуватимуть саме на основі кризи навколо України. Від того, наскільки повно Україна буде надавати інформацію, наскільки активно буде залучена до аналізу проблем, буде залежати і якість вироблених рекомендацій. Україні слід активно долучитися до дискусій і вироблення рекомендацій щодо раннього попередження конфліктів, зміцнення операційних можливостей ОБСЄ, переговорних процесів, розбудови мір довіри і безпеки.

Попри активність представництва України при міжнародних організаціях у Відні, повноцінне використання можливостей ОБСЄ для забезпечення всеохоплюючої безпеки і вирішення конфлікту навколо ОРДЛО та Криму істотно обмежується існуючими процедурами ухвалення

⁴ Renewing dialogue, rebuilding trust, restoring security. The priorities of the German OSCE Chairmanship in 2016 <http://www.osce.org/cio/215791?download=true>

⁵ Renewing dialogue, rebuilding trust, restoring security. The priorities of the German OSCE Chairmanship in 2016 <http://www.osce.org/cio/215791?download=true>

рішень в ОБСЄ (консенсус 57 країн-учасниць), що надає Російській Федерації широких можливостей для маніпулювання процедурами і створює загрози для звуження мандату СММ ОБСЄ (чи неможливості його розширення), навіть припинення мандату, як це сталося в грузинській ситуації. В цьому контексті додаткового значення набуває широке співробітництво України з незалежними інституціями ОБСЄ, які не потребують консенсуального рішення для ухвалення мандатів своєї діяльності (Офіс Верховного комісара з питань національних меншин, Бюро з демократії та прав людини, Офіс Представника з питань свободи ЗМІ), а виходять з актуальних завдань забезпечення комплексної безпеки. Наприклад, кримське питання для початку можна винести саме на розгляд Офісу Верховного комісара з питань національних меншин, і вже з висновками цієї інституції мати більш вагому позицію в інших міжнародних інституціях, які будуть розглядати, в тому числі, і порушення прав кримських татар під час анексії Криму та після нього.

Третім пріоритетом є заходи зміцнення довіри і безпеки, а також контроль над звичайними озброєннями, які названі основними завданнями першого напрямку і життєво важливими компонентами військової безпеки. Це питання витікає як із загальноєвропейської безпеки, так і з конфлікту в Україні. Зокрема сторони мають можливість у короткостроковій перспективі співпрацювати щодо розмінування на Сході України, контролю над нелегальним обігом озброєнь будь-яких типів, які поставляються на Схід України і можуть нелегально продаватися із зони АТО в інші країни. У середньостроковій перспективі Україна та ОБСЄ можуть продовжити роботу щодо Договору про звичайні озброєння в Європі, протидії мілітаризації Криму, розробленню нових механізмів контролю над важкими озброєннями, щоб унеможливити неконтрольоване постачання систем, наприклад, залпового вогню, у зони конфліктів.

Висновки та рекомендації

В українській кризі ОБСЄ не прийняла на себе роль посередника, а скоріше виступила в якості секунданта. Попередній досвід залучення до вирішення конфліктів на пострадянському просторі, можливість блокування рішень з боку Російської Федерації через принцип консенсусу, відсутність роботи над помилками у попередніх конфліктах, звузили операційну активність ОБСЄ до діяльності Спеціальної моніторингової місії. В той же час, ця роль не повинна бути недооцінена, оскільки саме ОБСЄ спромоглася в найшвидше терміни розгорнути свою місію, яка, зокрема, є й основною для спостереження за припиненням вогню.

Фактично, анексія Криму та конфлікт на Сході України, стали викликом не лише для України, а й для всієї ОБСЄ, як інституції, а також тих принципів, які були закладені Гельсінським заключним актом у 1975 році. Від модальності вирішення конфлікту в Україні та участі ОБСЄ в цьому процесі буде залежати не тільки майбутнє України, а й подальший розвиток європейської системи безпеки та міжнародних відносин. Попри необхідність перегляду певних положень, які формувалися ще в умовах «холодної війни», потреби у реформуванні самої ОБСЄ з наданням

їй правосуб'єктності та статусу повноцінної міжнародної організації, питання територіальної цілісності та державного суверенітету є такими ж базовими, як і права людини, і до останнього не піддавалися навіть теоретичним дискусіям, оскільки вважалися прийнятними всіма країнами-учасницями. Неспроможність ОБСЄ адекватно реагувати на анексію Криму може негативним чином позначитися і на довірі до базових принципів.

На сьогодні, як в короткотерміновій, так і в середньостроковій перспективі, значних змін у процес співробітництва України та ОБСЄ у безпековій сфері може мати лише різке загострення військових дій на Сході України. Будь-яке інше співробітництво, в першу чергу щодо реформування ОБСЄ та уроків української кризи, варто розпочинати вже зараз, не очікуючи повного врегулювання конфлікту, оскільки є шанс залучення більшої кількості зацікавлених країн-учасниць, поки тема є актуальною. Окрім вище зазначених питань, реформи, зокрема, потребує питання відбору кадрів до спостережних місій, моніторингу дотримання спостерігачами кодексу належної поведінки, з метою унеможливлення необ'єктивного, або навіть ворожого ставлення до будь-якої зі сторін конфлікту, передачі даних, або просто низького рівня професіоналізму, коли спостерігачі виявляються неготовими до роботи у кризових, стресових ситуаціях, маючи поліцейські завдання при досвіді тільки цивільного спостереження. Україні варто сприяти посиленню координації та співробітництву між ОБСЄ та представництвами інших міжнародних організацій у питаннях вирішення конфліктів та інших кризових ситуаціях, зокрема, в Україні, з метою підвищення ефективності та уникнення дублювання діяльності. Послідовне співробітництво із мирного врегулювання і залучення до нього більшості структур ОБСЄ дозволяє високо оцінювати рівень взаємодії організації та українського уряду.

Важливим елементом є посилення використання механізмів Віденського документу ОБСЄ (1990 року, остання версія прийнята у 2011 році), який зараз набуває ще більшої актуальності. При чому, його використання необхідно не лише по Східному, а й по Південному напрямках, і Україні варто просувати ідею використання механізмів Віденського документу й іншими країнами-учасницями, з метою контролю військових навчань та пересування військової техніки з боку РФ. Україні варто також підняти питання щодо перегляду квот на використання інспекцій в рамках Віденського документу, особливо в умовах кризи.

Попри високий рівень взаємодії МЗС України, Президента України, окремих депутатів і фракцій ВР з різноманітними інституціями ОБСЄ, а також інші форми співпраці (участь у Тристоронній Контактній Групі) є доцільним організувати спільний семінар представників різних інституцій ОБСЄ з низкою міністерств Кабінету Міністрів України задля інформування останніх щодо переваг використання можливостей участі України в ОБСЄ і поглиблення співпраці.

Міністерству закордонних справ, в свою чергу, слід сприяти якомога ширшому залученню експертного середовища України до участі в дискусіях та виробленні рекомендацій щодо усіх

трьох вимірів діяльності ОБСЄ, в тому числі участі в дискусіях на міжнародних майданчиках, які надаються ОБСЄ (Форум ОБСЄ з безпеки і співробітництва, залучення до діалогу в рамках Семінару високого рівня з питань воєнних доктрин, Конференція з питань договору з відкритого неба, Конференцій щодо попередження транснаціональних загроз, Форумі ОБСЄ з економічного розвитку та довкілля тощо).

Окремим питанням є забезпечення гендерних аспектів у вирішенні конфлікту на Донбасі та в тимчасово окупованому Криму. Слід сприяти залученню громадянського суспільства до дискусій та ухвалення рішень щодо ролі жінок у миротворчій діяльності, що відповідає як світовим тенденціям миротворчості, так і Національному плану дій з виконання резолюції РБ ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" на період до 2020 року.

Важливим є якнайшвидше призначення поважного українського представника в якості Спеціального представника з питань Придністровського врегулювання. Причому таке призначення повинне бути не суто формальним, представник повинен мати значну підтримку керівництва у своїй діяльності. Окрім значення придністровського напрямку для забезпечення національної безпеки України, зокрема мінімізації негативного впливу на прикордонні райони України, важливим є і підтримка наших партнерів, які стикаються зі схожими проблемами територіальної цілісності для вироблення спільної позиції в рамках міжнародних організацій.

Ганна Шелест, *к.політ.н, головний редактор UA: Ukraine Analytica, член правління Ради зовнішньої політики «Українська призма»*

Юлія Сербіна, *експерт Української миротворчої школи, член правління Ради зовнішньої політики «Українська призма»*